

ПРО ОСНОВНІ НАПРЯМИ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

О.О. Богданова; Н.М. Третяк; Н.В. Рогова,
Черкаська філія Української академії банківської справи

Подальший розвиток економічних відносин ринкового типу неможливий без реформування системи бухгалтерського обліку. Головне завдання реформування національної системи бухгалтерського обліку полягає у прискоренні процесу приведення його у відповідність до вимог ринкової економіки і міжнародних стандартів обліку. Визначене завдання також потребує встановлення на державному рівні правил і процедур обробки інформації складання фінансової звітності як для зовнішніх, так і для внутрішніх користувачів.

Створена тисячоліттями методологія ведення бухгалтерського обліку має бути узгоджена з МСБО у зв'язку з поширенням міжнародного капіталу і порозуміння між собою представників бізнесу різних країн.

Таким чином, основними напрямками реформування системи бухгалтерського обліку є:

1. Створення національних стандартів бухгалтерського обліку на підставі МСБОУ.
2. Введення нових вимог до змісту фінансової звітності.
3. Реструктуризація плану рахунків відповідно до форм складання фінансової звітності.
4. Застосування нових бухгалтерських реєстрів, побудованих відповідно до кореспонденції рахунків бухгалтерського обліку, встановлених "Інструкцією про застосування плану рахунків бухгалтерського обліку".
5. Розробка і використання методичних рекомендацій щодо перевірки об'єктів аудиту і звітності господарських товариств.

За півторарічний термін від початку реформування бухгалтерського обліку можна зробити чимало як позитивних, так і негативних висновків.

До позитивних моментів запропонованого першого напрямку реформування системи бухгалтерського обліку відносимо прийняття і практичне застосування усіх 24 стандартів бухгалтерського обліку.

До негативних моментів практичного введення національних стандартів можна віднести: відсутність взаємозв'язку стандартів бухгалтерського обліку з планом рахунків, структурою балансу і звіту про фінансові результати; неможливість чіткого тлумачення стандарту без роз'яснень, які містяться в коментаріях.

До позитивних моментів вищевизначеного другого напрямку віднесемо наступні: фінансова звітність стала більш прозорою, зрозумілою і доступною для широкого кола як зовнішніх, так і внутрішніх користувачів. Як позитивний момент можна виділити те, що в правильно складеній фінансовій звітності відображаються не тільки залишки господарських засобів та їх

джерел, а також їх рух протягом звітного періоду. Така інформація є корисною для зовнішніх користувачів (банків, інвесторів, акціонерів).

Але, як негативну сторону, треба зазначити, що така звітність відображає фінансовий стан та результати діяльності підприємства за рік або за квартал, що не дає змоги оцінювати і аналізувати діяльність окремих підрозділів та оперативно впливати на відхилення від запланованих параметрів. Як наслідок, в системі управлінського обліку інформація про діяльність окремих підрозділів готується і надається фахівцями оперативного обліку за коротші терміни (доба, декада, місяць), або в міру потреби прийняття рішення.

Стосовно третього напрямку позитивним є: відповідність плану рахунків бухгалтерського обліку структурі і змісту фінансової звітності. З впровадженням нового плану рахунків складати фінансову звітність стало набагато простіше і швидше, тому що існує прямий зв'язок між класами плану рахунків і розділами та статтями фінансової звітності.

Негативним у цьому напрямі є те, що для бухгалтерів-практиків досить складно було зорієнтуватися у порядку перенесення залишків з попереднього плану рахунків на новий план рахунків, що спричинило суттєві помилки та плутанину в бухгалтерському обліку. Слід зазначити, що на даний момент всі великі підприємства різних форм власності перейшли на ведення бухгалтерського обліку згідно з новим планом рахунків, в той час як суб'єкти малого бізнесу впроваджують його досить повільно. На сьогоднішній день їх більшість ведуть подвійний облік, і, навіть, потрійний облік (податковий, за старим планом рахунків і за новим спрощеним планом рахунків). Однією з причин такого повільного переходу ведення бухгалтерського обліку за новим планом рахунків є те, що переважна більшість суб'єктів малого бізнесу перебувають в тіньовій економіці, або ухиляються від оподаткування свого доходу.

Необхідність прийняття методичних рекомендацій щодо застосування реєстрів бухгалтерського обліку (наказ Міністерства фінансів України від 29 грудня 2000 р. № 356) визначилась впровадженням національних стандартів бухгалтерського обліку і нового Плану рахунків бухгалтерського обліку підприємницької діяльності в Україні.

Позитивним моментом в цьому напрямку є не тільки зміна шифрів рахунків бухгалтерського обліку, а й принципово нова методика обліку доходів, витрат, майна, капіталу, зобов'язань у господарській діяльності підприємств України. Важливим у реєстрації облікових записів є кількісне зменшення самих облікових реєстрів з 15 (за попередньою методологією) до 7 (за веденням згідно з П(С)БО). Затверджені реєстри розраховані на відображення документообороту невеликих і середніх підприємств. Але на практиці, у зв'язку з тим, що такими підприємствами здійснюється подвійний облік, облікові реєстри в такій кількості не використовуються, ведення бухгалтерського обліку потребує більшої деталізації, відображення господарських операцій в бухгалтерському обліку.

Правильна побудова і чітке функціонування системи обліку на підприємствах України залежить від наявності внутрішньогосподарського контролю. Однією з його форм є аудит. На більшості підприємств внутрішня форма контролю взагалі відсутня, а на яких вона є, то не завжди досить ефективна. Організація внутрішнього аудиту є одним із найбільш надійних способів контролю за станом обліку на підприємстві. Значення внутрішнього аудиту, як самостійного виду аудиту, сьогодні в Україні недооцінюється.

Внутрішній аудит не проводиться, оскільки відсутня в достатньому обсягу необхідна інформація про методику створення, роль, функції, об'єкти, прийоми і способи внутрішнього аудиту.

Реалізація запланованих основних напрямів реформування системи бухгалтерського обліку і аудиту за умови вдосконалення законодавчої бази сприятиме подальшому розвитку економіки України.